

REVITALIZACIJA NAPUŠTENOG OBJEKTA DOMA KULTURE U SJENICI REVITALIZATION OF ABANDONED CULTURAL CENTER IN SJENICA

Kadir Feković, *Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad*

Oblast – ARHITEKTURA

Kratak sadržaj – Tema ovog projekta je oživljavanje napuštenog objekta Doma Kulture u Sjenici. Glavni proces dizajna jeste stvaranje posebnog Obeležja grada u kome je prostor u potpunosti funkcionalan i u korist mladima.

Ključne reči: *Arhitektura, dizajn, revitalizacija*

Abstract – Theme of the project is revitalization of abandoned Cultural Center in Sjenica. Concept design and design process of the project is making alive space that is useless but has potential to be landmark of the city as well as fully functional place for youth.

Keywords: *Architecture, design, revitalization*

1. UVOD

Predmet israživanja rada jeste način definisanja fenomena performativnosti arhitekture sa aspekta studija izvođenja (performance studies), sa ciljem objašnjavanja realizacija, njihovog nastanka kao i njihovo razumevanje.

Performativnost opseže konceptualnu i operativnu realnost, utiče na stvaranje inovativnih i drugačijih prostornih konceptata, odnosno na tumačenje prostora terminima realizacija umesto figuralnosti. Sama identifikacija performativnosti arhitekture kao fenomena stvara opširnu i složenu kategorizaciju koja se može svesti na nekoliko bitnih određenja u kome spada performans u arhitekturi (objekti namenjeni različitim oblicima javnog izvođenja), arhitektonski performans (kinetička promenljivost, digitalni i svetlosni efekti fasade, oblačenje volumena arhitekture) i performativna arhitektura (interaktivna arhitektura različitog stepena i karaktera promenljivosti prostorne dispozicije, sa proizvedenom reakcijom u odnosu na nastale vizuelne informacije i senzacije).

U ovom informativno-stimulativnom dizajn kontekstu, paradigma bazirana na dizajnu može biti prihvaćena na više načina - pružajući se na više oblasti, od prostornog, socijalnog i kulturnog do čisto tehnički (strukturno, termalno, akustično, itd) sastava realizacije.

Usavršavanjem načina izgradnje - od kulturnog do socijalnog konteksta pa sve do fizičkog - utiče na sami dizajn izgradnje njenim procesom i praktikovanjem tako što se granice između geometrije i analize kao i pojave i performansa, gube [1].

NAPOMENA:

Ovaj rad proistekao je iz master rada čiji mentor je bila dr Ivana Miškeljin.

Stvaranje arhitekture spektakla i performansa dolazi kroz kretanje samog objekta, a ne od predmeta.

Milenijumski most u Gejtsheđu, Velika Britanija, prvi je rotacioni most u svetu, ceo most se okreće oko dva pivota sa obe strane reke tako da njegov nagib stvara dovoljno prostora za prolaz brodova ispod mosta

2. PROCES STVARANJA

Proces stvaranja primenjen na konkretnoj ideji odvijao se u nesvakidašnjim etapama i redosledu projektantske prakse, te se u ovom slučaju sa svakom novom fazom projektovanja otkrivao novi zadatak i nova idejna rešenja.

2.1. Fokus

Glavni cilj i inspiracija za ovom vrstom projekta proizilazi iz želje za oživljavanjem napuštenog objekta Doma Kulture koji se nalazi u strogom centru grada i zauzima površinu približnu 1000m². Preko 30 godina stanje Doma Kulture je neizmenjeno, u kome možemo sresti samo đake koji se okupljaju, svojevoljno napravljene podrumne i ostave od strane okolnog stanovništva, kao i mesto za stoku i divlje deponije. Nivo dovršenosti gradnje Doma Kulture je relativno osiromašen, pošto je ubrzo nakon podizanja betonske konstrukcije, gradnja obustavljena i nije menjana do danas.

Lokacija Doma Kulture je više nego pogodna za ostvarivanje i projektovanje dodatnih komponenti na već postojeći objekat bez velikih intervencija i ulaganja. Ono što predstavlja najzahtevniji deo projekta jeste polazna etaža (zemlja) koja se godinama taložila unutar i oko objekta tako da je za takav poduhvat potrebno detaljno pročišćavanje i izjednačavanje. Drugi deo problema predstavlja deo objekta koji nije natkriven. S obzirom na vremenske prilike u Sjenici, otkriveni delovi objekta bi se mogli koristiti maksimalno 70 dana u godini u letnjem periodu, dok se uz malu intervenciju, ostali delovi objekta mogu zaštititi i koristiti tokom cele godine. Do objekta je osmišljen i autoparking koji je i danas u upotrebi.

Iz preispitivanja na temu da li arhitektura može na izvestan način da materijalizuje mentalno – fizička osećanja i kako da se kroz formiranje objekta predstave isti, proizilazi lična potreba za suočavanjem sa osećanjima straha, iluzije i slobode, *trojstvom faktora*.

Staklo kao materijal se nametnulo samo, kao posledica ličnog shvatanja i *materijalizacije* značenja termina strah i iluzija, u metaforičkom smislu. Ukoliko bi se terasa i zid koji razdvaja spoljašnjost i unutrašnjost objekta napravili od stakla ispunio bi se kriterijum, odnosno ideja o postizanju iluzije, a u ovom slučaju to je iluzija koju ima

korisnik prostorije da korisnici terase lebde, a oni pak da nemaju tlo pod nogama.

Slika 1. Trenutno stanje Doma Kulture

Takođe, terasa koja je odvojena od samog objekta i čije su ograde takođe od stakla, izazvale bi izvesnu dozu straha kod svojih korisnika, gde se kroz formu objekta simbolički manifestuju navedeni osećaji. Rešenje takođe predviđa da je ulaz u sam objekat upravo sa terase.

2.2. Relacije

Dom Kulture je prvobitno osmišljen sa tri različite namene: Biblioteka, Dom Omladine i Dom Kulture. Svrha biblioteke je premeštaj sa stare lokacije koja je izgledala nedovoljno prostrana za knjige smeštene u njoj i ona je delimično izgrađena. Dom Omladine je imao za cilj okupljanja mladih u nadi za podizanjem svesti grupnim radom i drugim aktivnostima ali u potpunosti nije izgrađen. Dom Kulture zauzima najveći deo prostora i svrstan je u kategoriju amfiteatra. Fokus Doma Kulture je ograničavanje raznih pozorišnih aktivnosti, kulturnih događaja i priredbi. Dom kulture je, takođe delimično izgrađen.

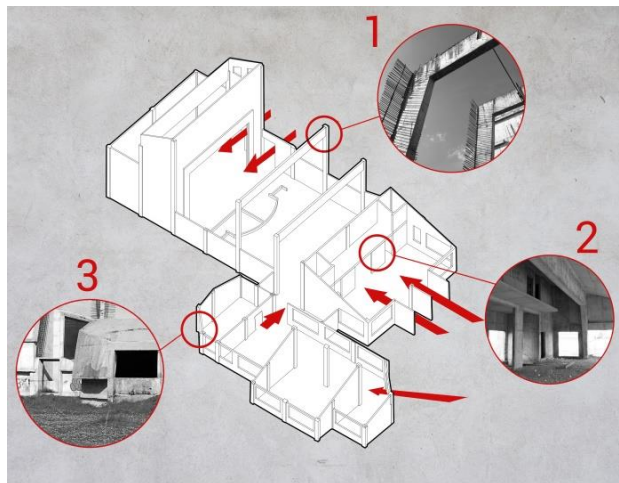
Slika 2. Prvobitna osnova Doma Kulture

2.3. Kontekst

Želeći da zadržimo svrhu Doma Kulture, intervenciju fokusiramo u tom smeru, tako da postoje više namena u ovom objektu. Svaka od namene biće ugrađena u postojeći objekat, tako da će objekat zadržati svoj prvobitni oblik ali isto tako i zaživeti. Dom Kulture će biti slobodan za posetu svima osim u uslovima korišćenja

određenih usluga unutar objekta, zbog bezbednosti inventara. Posebne usluge imaće svi oni koji budu članovi biblioteke, gde uz prijavu, dobijaju svoju ID karticu, koju očitavaju na ulazima.

Intervencija se sastoji iz više delova: Radnih Kutija (eng. Work Booth), Samouslužne biblioteke, Administracije, Amfiteatra, Košarkaškog terena i Sanitarnog čvora.

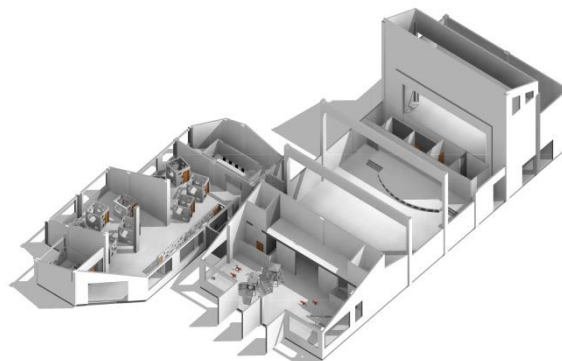
Slika 3. Analiza bezbednosti

2.4. Instalacija

U objektu su predviđene sve standardne instalacije koje podrazumeva ovaj tip objekata: instalacije vodovoda i kanalizacije, termotehničke instalacije (grejanje), instalacije jake i slabe struje i predmet su zasebnih projektnih elaborata.

Predviđene su instalacije vodovoda i kanalizacije i hidrantska protivpožarna instalacija i biće priključeni na instalacioni sistem snabdevanja u skladu sa uslovima nadležnog komunalnog preduzeća i tehničkim propisima. Ove instalacije se vode vertikalno do ventilacionih kanala i horizontalno se sprovode ispod konstruktivne tavanice.

Odvođenje sanitarnih, otpadnih i fekalnih voda biće obezbeđeno sistemom fekalne i atmosferske kanalizacione mreže.

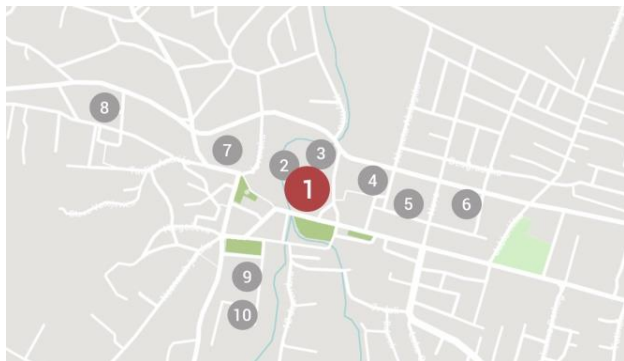

Slika 4. Aksonometrijski prikaz prostora.

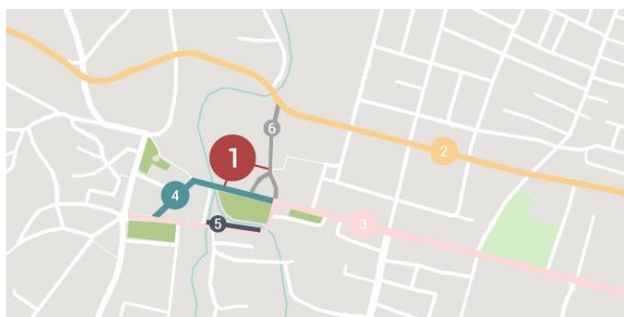
2.5. Povezivanje

Lokacija Doma Kulture, sudeći po mnogima, je jedna od najboljih lokacija u Sjenici. Parcela objekta se jednom stranom prostire duž reke Grabovice, gde se graniči sa gimnazijom „Jezdimir Lović“ i Tehničkom Školom, Dečijim dispanzerom i šetalištem. Glavni prilaz za vozila se odvija preko ulice Save Kovačević ili direktnim prilazom sa šetališta.

Prilaz Domu Kulture je omogućen na dva načina: direktno sa pešačke staze centra grada i skretanjem iz ulice Save Kovačevića. U blizini Doma Kulture se nalazi tranzitni put, zaobilaznica, kao i centralna ulica i šetalište, taksistacija i parking sa preko 15 mesta.

Slika 5. Analiza lokacije u blizini objekta

Slika 6. Saobraćajna mreža u blizini objekta

2.6. Koncept

Koncept Doma Kulture je u osnovi veoma prost uz delimično minimalne intervencije. Glavne stavke ove instalacije prema potrebama grada su:

- Cirkulacija u prostoru
- Bezbednost
- Koncept
- Spektakl objekta

S obzirom da je objekat namenjen za građane svih uzrasta, najfrekventniji posetioci biće deca i adolescenti koji će se slobodno kretati prostorom Doma Kulture. Takođe, potrebno je izvršiti određene intervencije sa ciljem bolje bezbednosti posetilaca. Nedovršena gradnja ostavila je armaturske profile koji vise iz betonske konstrukcije tako da deca olako mogu da se povrede. Uklanjanjem tih armaturskih profila bezbednost posetilaca bi bila povećana.

Takođe, postoji neobezbeđena galerija bez ograde i stepeništa na kome posetioci mogu olako da se uspenju i time rizikuju za povredom, čemu je intervencija manjim

ulaznim paviljonom preko te galerije na plafonu obezbedila nemogućnost penjanja i rešila bezbednost.

2.7. Spektakl Objekta

Jedan od glavnih, ako ne i najveći, razlog za idejom oživljavanja ovog objekta jeste masivna siva betonska konstrukcija koja se vidi sa šetališta i koja deluje napušteno u pravom smislu te reči. Prvobitna zamisao je bila, minimalna intervencija farbanja te betonske konstrukcije u živahnije boje uz dekoraciju gradienta na svakom od postojećih etapa, ali su se u međuvremenu pojavile dodatne ideje za intervencijom unutar objekta kako bi objekat bio multifunkcionalniji.

Slika 7. Idejni prikaz posle intervencije

Mesta obuhvaćena ovom intervencijom na objektu su eksterijer, kao i enterijer sa ciljem da prostor predstavlja jednu celinu u kome se ne pristupa unutar njega, već razlaže i utapa, u kome ne postoji unutar i vani.

Stavljanjem akcenta na fasadu objekta, prirodnom reakcijom dobijamo jedno obeležje grada (*eng.* Landmark) koje bi predstavljalo i turističku atrakciju.

Drugi način izvršavanja ove intervencije je video projektorima. Ovaj vid intervencije je uskraćen dekoracije danju čime bi se smanjila produktivnost prvobitne namene objekta (da prolaznicima i posetiocima skrene pažnju). Najuspešniji vid realizovanja ovih intervencija bi bio i bojom i video projektorima.

Slika 8. Trodimenzionalni prikaz dela enterijera

3. ZAKLJUČAK

U današnjem medijski zasnovanom društvu, često gubimo iz vida realnost našeg života. Naši susreti se sve češće dešavaju u sajber prostorima umesto interakcijom, licem u lice.

Snaga slučajnog susreta se sve više smanjuje. Živimo u društvu koji svakodnevni život stavlja u privatnu sferu: u privatnom automobilu, na privatnom random mestu, u strogo privatizovanim tržišnim centrima – što predstavlja jasne znake da grad i javni prostori imaju značajni uticaj za društveni život ljudi.

Javni prostori nemaju jasne propise poput: plaćanja uzlaznice ili poštovanja kodeksa oblačenja. Oni nude iznenađenja i neočekivana zadovoljstva, kao što su: prizori dečijeg igranja, šetnje mladih i „ćaskanje” starih. Mesta su u kojima se beg od dosade, usamljenosti i svakodnevnih obaveza pretvaraju u scenu; gde ne postoji jasna razlika između posmatrača i onoga što posmatramo – svi su na sceni i deo su publike.

4. LITERATURA

[1] Branko Kolarević & Ali M. Malkawi, Performative Architecture Beyond Instrumentality, Spoon Press, New York and London, 2005, 3

Kratka biografija:

Kadir Feković rođen je u Somboru 1991. god. Master rad na Fakultetu tehničkih nauka iz oblasti Arhitekture – Dizajn enterijera odbranio je 2018. god.
kontakt: fekovickadir@gmail.com